

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นประเด็นปัญหาสำคัญในการวิจัยเรื่องนี้ เพราะความเป็นมาของโรงเรียน เป็นสิ่งที่บอกให้เราเกี่ยวข้องกับกำเนิดของโรงเรียน ความจำเป็นในการ จัดตั้ง แนวทางในการดำเนินการ พัฒนาการโรงเรียน เป็นต้นกำเนิดของโรงเรียน เป็นสิ่งที่ทำให้ได้ทราบเกี่ยวกับ วัน เดือน ปี ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง จำนวนเนื้อที่ที่นำมาใช้ในการจัดตั้ง สถานที่ตั้งของโรงเรียน เป็นต้น ความจำเป็นในการ จัดตั้ง เป็นสิ่งที่ทำให้เราได้ทราบเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องให้โรงเรียนประเภทนี้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นและใช้โรงเรียนประเภทนี้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของสังคมต่อไป แนวทางในการดำเนินการ เป็นสิ่งที่บอกให้เราได้ทราบเกี่ยวกับปรัชญา วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน นโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์หลักของโรงเรียน เป็นต้น พัฒนาการโรงเรียนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงผลของการกระทำว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นจุดด้อย และเป็นจุดแข็ง ซึ่งจะเป็ข้อมูลทำให้เราได้แก้ไขข้อที่เป็นจุดด้อยพร้อมกับรักษาและพัฒนาจุดแข็งต่อไป

สำหรับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขา เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “ศึกษา” มาก เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน นักวิชาการได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า เราจะต้องเห็นตรงกันก่อนว่า คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา นั่นคือ คนเป็นตัวตั้งของการพัฒนาทั้งหลาย คนที่ได้รับการพัฒนาดีแล้วจะบรรลุถึงสภาวะที่เรียกว่ามนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อคนชนิดนั้นไปอยู่จุดใดของสังคม เขาก็มีส่วนให้จุดนั้นพัฒนาไปด้วย กล่าวคือมนุษย์ที่สมบูรณ์จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมต่อไป ^๑ คำว่าสิกขาและคำว่าศึกษาก็เป็นคำที่มี

^๑พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต), *ทิศทางการศึกษาไทย*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๘.

ความหมายเหมือนกัน ศึกษา นี้ครอบคลุมการปฏิบัติทั้งหมดในพุทธศาสนา ศึกษาเป็นหลักธรรม ภาควิปฏิบัติ เมื่อหลักปฏิบัติธรรมทั้งหมดอยู่ในหลักศึกษา ก็กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็น หลักธรรมแห่งการศึกษา เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น การพัฒนา คนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นแหละเป็นเนื้อเป็นตัวเป็นความหมายที่แท้ของการศึกษา^๐ หากได้นำหลัก ไตรสิกขามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษาอย่างบูรณาการ ก็จะทำให้การจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ได้

ที่ผ่านมาการบริหารสถานศึกษาทั่วไปได้ประสบ กับปัญหาหลายด้าน เช่น ยังขาด การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในความเป็นมาของโรงเรียน ตั้งแต่ต้น จึงทำให้ขาดความเข้าใจแนวทาง ในการดำเนินการ ทำให้ไม่สามารถบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตาม ปรัชญา วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน นโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์หลักของ โรงเรียน ตามที่กำหนดไว้ได้ ขาดการทำความเข้าใจในการพัฒนาโรงเรียน จึงทำให้ไม่ทราบผลของ การกระทำที่ผ่านมาว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นจุดด้อย และเป็นจุดแข็ง ซึ่งจะเป็ข้อมูลทำให้เราได้แก้ไข ข้อที่เป็นจุดด้อยพร้อมทั้งรักษาและพัฒนาจุดแข็งต่อไป ได้ สิ่งนี้ได้เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้การ บริหารสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ

ด้าน การบริหารสถานศึกษาโดย ใช้หลักไตรสิกขา ยังขาดความเข้าใจ ในการใช้หลัก ไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ขาดการเน้นกรอบ การพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนมิได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิตโดยผ่าน กระบวนการทางวัฒนธรรม ขาดการแสวงหาปัญญา และขาดการมีเมตตาเป็นฐานในการดำเนิน ชีวิต มิได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตอย่างแท้จริง แสดงให้เห็นถึงการขาดความเข้าใจในการนำหลัก ไตรสิกขามาใช้ในการ บริหารสถานศึกษา ให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน จึงไม่สามารถจัด การศึกษาสู่การพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ได้ สิ่งนี้ได้เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้การ บริหารสถานศึกษา ไม่ประสบผลสำเร็จ ตามแนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้

ในการแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา ที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้มีโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธซึ่งหมายถึงโรงเรียนระบบปกติทั่วไปแต่นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบพัฒนาตามหลัก ไตรสิกขาอย่างบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิตโดยผ่านกระบวนการทาง วัฒนธรรม แสวงหาปัญญาและมีเมตตาเป็นฐานในการดำเนินชีวิต โรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นโรงเรียน

^๐ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๗๐-๗๑.

ที่นำวิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่แต่เดิมมาใช้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตอย่างแท้จริง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักไตรสิกขามาใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน^๑ โดยหวังว่าจะทำให้การจัดการศึกษาเข้าสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ได้ แต่เหตุการณ์ปรากฏต่อมาว่า การเข้าร่วมโครงการของโรงเรียนวิถิพุทธที่ผ่านมาก็ได้ประสบปัญหาในลักษณะเช่นเดียวกัน คือ ยังขาดความเข้าใจในรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหาร สถานศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้มีการทำการวิจัยในเรื่องนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ได้ ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญดังกล่าวจึงได้ทำการวิจัยในเรื่องนี้ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

๑. ๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
๑. ๒.๒ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

- ๑.๓.๑ ด้านประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยด้านประชากรดังนี้ คือ
 ๑. ๓.๑.๑ ประชากรที่เป็นเอกสาร ได้แก่ เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารทางวิชาการที่นักวิชาการได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่างๆ และ เอกสารตราสารของ โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง เอกสารรายงานการประชุม เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
 ๑. ๓.๑.๒ ประชากรที่เป็นบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการบริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนของ โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง

^๑มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถิพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๑.

๑.๓.๒ ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาด้านเนื้อหา ดังนี้ คือ ศึกษาความเป็นมา และศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

๑. ๓.๓ ด้านระยะเวลา เริ่มและสิ้นสุดการดำเนินการวิจัย ในปีการศึกษา ๒๕๕๔

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอย่างไร

๑.๔ .๒ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง หมายถึง เหตุการณ์ตั้งแต่การเกิดขึ้นและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง ตั้งแต่วันจัดตั้งมาจนถึงปัจจุบัน

หลักไตรสิกขา หมายถึง หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน มีอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขา หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการโดยการนำเอาหลักไตรสิกขามาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของสถานศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้

วิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ

สัมมาทิฐิ หมายถึง ปัญญาอันเห็นชอบ หรือเห็นถูกต้อง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญของมรรคในฐานะที่เป็นจุดเริ่มแรกในระบบการศึกษาตามหลักของพระพุทธศาสนา

กัลยาณมิตร หมายถึง เพื่อนที่ดีหรือเพื่อนแท้ ที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ งานวิจัยนี้มุ่งเอาปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิที่มีความเป็นกัลยาณมิตรเป็นสำคัญ

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขา ของ โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้วางกรอบในการทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

คัมภีร์พระไตรปิฎก กล่าวถึงภารกิจของผู้ให้การศึกษาไว้ว่า “เรารู้วิธีถอนลูกศรคือกิเลสแล้ว จึงชี้บอกทางนี้แก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายควรทำความเพียรเองเถิด ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกเท่านั้น ผู้บำเพ็ญภาวนา ดำเนินตามทางนี้แล้ว พังพินิจอยู่ จักพ้นจากเครื่องผูกแห่งมารได้”^๐ พุทธพจน์นี้ได้เน้นให้เห็นว่า แนวทางทั้งหลายพระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้ให้แล้ว ส่วนการนำแนวทางเหล่านั้นมาใช้ในการบริหารและดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามนโยบายและวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ จึงอยู่ที่ผู้ปฏิบัติจะต้องลงมือปฏิบัติเอง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับไตรสิกขาไว้ว่า ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ซึ่งมักเรียกกันง่าย ๆ สะดวก ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ๑) **อธิศีลสิกขา** คือ การฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ได้แก่ รวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลเป็นประโยชน์ ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคม ให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุก ๆ คนจะสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติตามมรรคกันได้ด้วยดี ๒) **อธิจิตตสิกขา** คือ การฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต ได้รวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การฝึกให้มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิมีกำลังใจสูง ให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส เป็นสุข บริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง ๓) **อธิปัญญาสิกขา** การฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จนถึงความหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบาน โดยสมบูรณ์ ได้แก่การรวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรกเข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การฝึกอบรมให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ความคิดความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนเคลือบคลุม ข้อมลื อำพราง หรือพรมัว เป็นคั่น เพราะ

^๐ พ.ร.บ.(ไทย) ๒๕/๒๕๕-๒๕๖/๑๑๗.

อิทธิพลของกิเลสมีวิชาและคณาเป็นผู้นำที่ครอบงำจิตอยู่ การฝึกปัญญาเช่นนี้ต้องอาศัยการฝึกจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใสเป็นพื้นฐาน แต่ในเวลาเดียวกัน เมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็กลับช่วยให้จิตนั้นสงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสอย่างแน่อนยิ่งขึ้น และส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิตคือ ทำให้วางใจ วางท่าที มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง และใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้น คิดพิจารณาแก้ไขปัญหาดัง ๆ ทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง^๐

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาไว้ว่ามีจุดกำเนิดต่อจากโรงเรียนราษฎร์ของวัด ซึ่งโรงเรียนราษฎร์ของวัดในสมัยนั้นได้ตั้งขึ้นมาโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช ๒๔๘๘ เมื่อโรงเรียนราษฎร์ของวัดจัดตั้งขึ้นแล้วก็ได้รับความนิยมนิยมจากสังคมเป็นอย่างดีและได้ดำเนินการจัดการศึกษาเจริญก้าวหน้ามากขึ้นโดยลำดับ จนถึงเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นช่วงที่คณะสงฆ์ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์จากโรงเรียนบาลีวิสามนัญศึกษาสำนักเรียนวัด มาเป็นหลักสูตรใหม่ เรียกว่าบาลีศึกษาสามัญศึกษาและปริทัศน์ศึกษา พร้อมกับให้ยกเลิกระเบียบของคณะสงฆ์มนตรีกว่าด้วยการศึกษาของ โรงเรียนบาลีวิสามนัญศึกษา สำนักเรียนวัดเสีย และกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์จัดขึ้นใหม่แทน แต่เหตุการณ์ปรากฏต่อมาว่าทำให้พระภิกษุสามเณร ไม่นิยมเรียนหลักสูตรใหม่ที่คณะสงฆ์ปรับปรุงขึ้น ทำให้พระภิกษุและสามเณรที่เคยเรียนในโรงเรียนบาลีวิสามนัญศึกษาสำนักเรียนวัดจำนวนมากได้พากันเข้าชื่อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัด ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงระยะนั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก

ต่อมากรมการศาสนาได้ออกหนังสือที่ ศธ. ๐๔๐๖/๓๐๓๕ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๐๕ เรื่องโรงเรียนราษฎร์ของวัด ถึงเจ้าคณะจังหวัด โดยอ้างถึง มติของมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๕/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๐๕ มติของมหาเถรสมาคม มีมติไม่อนุมัติการจัดตั้งและการโอนโรงเรียนราษฎร์ของวัด จนกว่าจะได้แก้ไขปรับปรุงระเบียบโรงเรียนราษฎร์ของวัด พ.ศ. ๒๔๘๘ ให้เหมาะสมก่อน จากมติของมหาเถรสมาคมนี้มีผลทำให้ไม่มีการอนุมัติการจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ของวัดเพิ่มขึ้นมาอีก เหตุการณ์นี้ดำเนินมาโดยลำดับ

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ ศธ ๑๐๐๒/๓๐๔๖๕ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๒ ถึงกรมการศาสนา แจ้งว่า สำนักงาน

^๐พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๑๔-๘๑๕.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้วัดและพระภิกษุได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาอีกครั้ง อันจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้แก่เยาวชนที่ยากจน และพระภิกษุสามเณรให้ได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ และเน้นให้โรงเรียนได้พัฒนาการเรียนการสอน และการอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนเป็นพิเศษกว่าโรงเรียนทั่วไป ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยผดุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญมั่นคงถาวรตลอดทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจและศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนของชาติ จึงได้แก้ไขปรับปรุงระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง โรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช ๒๔๘๘ และออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๓๒ พร้อมกับขอให้กรมการศาสนานำเสนอหาเถรสมาคมให้รับทราบระเบียบตามที่แนบเสนอ ต่อมาเลขธิการมหาเถรสมาคมจึงได้นำเรื่องนี้เสนอต่อมหาเถรสมาคม ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๓๓ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๓ เพื่อรับทราบ ต่อมาจึงได้มีมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๓๓ เรื่อง การโอนโรงเรียนราษฎร์ของวัดมาเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และต่อมาในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๓๒ จึงมีผลทำให้เกิดโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา อย่างถูกต้องตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา^{*}

โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียนว่า เป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ที่ เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๑๓ บ้านน้ำซับ วัดพระพุทธรบาทเขากระโดง ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐ จำนวนเนื้อที่ประมาณ ๕๑ ไร่ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามใบอนุญาตเลขที่ รบ ๑๐๐๑ / ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการขอขยายห้องเรียน หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ มาดำเนินการจัดการเรียนการสอน ณ วัดพระพุทธรบาทเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขยายการให้บริการทางการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณรและพระภิกษุสามเณร ใน

^{*}กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการปฏิบัติงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๓ -๑๓.

ระดับอุดมศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ในระดับท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนา และศาสตร์แขนงอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการศึกษานักธรรม บาลี ที่มีอยู่แล้วเพื่อที่จะได้นำไปพัฒนาสังคมประเทศชาติและพระพุทธศาสนาต่อไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของสภาวิชาการ และโดยอนุมัติของสภามหาวิทยาลัย ได้ขยายระดับการศึกษาสู่จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๑ เป็นต้นมา ณ วัดพระพุทธบาทเขากระโดง ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเปิดหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นสาขาแรก

เมื่อดำเนินการขอขยายห้องเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เสร็จแล้ว เจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ ในสมัยนั้น ได้ปรารภกับคณะสงฆ์ว่า “การพัฒนาคนให้บรรลุถึงภาวะที่เรียกว่ามนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น ต้องพัฒนาความคิดและสติปัญญาให้เกิด สัมมาทิฐิ ให้มีความรู้ความเข้าใจกับค่านิยมที่ถูกต้องดีงามเกื้อกูลประโยชน์แก่ตนเองและสังคมประเทศชาติ ” จึงอยากที่จะจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาขึ้น เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนทั้งเป็นการสงเคราะห์กุลบุตร กุลธิดาที่มีฐานะยากจนหรือด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในวัด และเป็นการปลูกฝังให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา โดยได้มอบหมายให้พระครูปริยัติภัทรคุณ (เสนอ สิริภทฺโท) รองเจ้าคณะอำเภอนางรอง และผู้อำนวยการโครงการขยายห้องเรียนจังหวัดบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับพระครูสังฆานุรักษ์ (เที่ยง ปภงฺโกโร) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทเขากระโดง พร้อมทั้งคณะสงฆ์ และคณะกรรมการวัดพระพุทธบาทเขากระโดง ได้ปรึกษากันและมีมติเห็นชอบให้จัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาประเภทสามัญศึกษาขึ้น โดยได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม และมหาเถรสมาคมได้ให้ความเห็นชอบในคราวประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๐ / ๒๕๕๑ ตามมติที่ ๒๐๗ / ๒๕๕๑

เมื่อได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมแล้ว จึงได้ดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยตั้งกรรมการมาชุดหนึ่งเพื่อดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ ตามลำดับ โดยมอบหมายให้พระมหาประเสริฐ สุขเมธ (เพชรศรี) เป็นผู้ดำเนินการกระทั่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามใบอนุญาตเลขที่ บร ๑๐๐๑ / ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่

วัดพระพุทธบาทเขากระโดง เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ และโดยเปิดรับสมัครนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔ ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ เป็นต้นไป มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๐๗ รูป/คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๕๔ รูป/คน รวม ๒๐๑ รูป/คน โดยมีพระครูสังฆาจารย์ (เที่ยง ปภังกร) เป็นประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีนายบุญเลี้ยง ขจีฟ้า เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาต และมีพระมหาประเสริฐ สุเมโธ (เพชรศรี) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ในระยะเริ่มต้นได้มีครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนรวม ๑๑ คน

คำขวัญประจำโรงเรียน คือ วิชาการศึกษา เปี่ยมคุณธรรม สัมมาปฏิบัติ **สีประจำโรงเรียน** คือ สีชมพู และ สีขาว ซึ่งสีชมพู หมายถึง ความรัก ความเมตตาในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข สีขาว หมายถึง ความประพฤติดี ปฏิบัติชอบทางกาย วาจา ใจ อันชาวปริสุทธฺิ ตามหลักพระพุทธศาสนา **วัตถุประสงค์** คือ ๑) เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนให้เป็นคนดีของชุมชน สังคมประเทศชาติ ๒) เพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาในรูปแบบของโรงเรียนการกุศลให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทย ๓) เพื่อสนองงานคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ (วิถิปุทธ) และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๔) เพื่อจัดการศึกษาในรูปแบบการกุศลตามนโยบายของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ๕) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้ เก่ง ดี มีสุข คู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

พระพุทธรูปประจำโรงเรียน คือ พระสุภัทรวชิตร เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ หรือพระพุทธรูปปางตรัสรู้ เป็นพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถประทับนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ทั้งสองวางหงายซ้อนกันบนพระเพลา (ตัก) พระหัตถ์ขวาทับพระหัตถ์ซ้าย พระชงฆ์ (แข้ง) ขวาทับพระชงฆ์ซ้าย หมายถึงความตั้งมั่นในจิต สมาธิ และปัญญา อันจะเป็นแนวทางในการมีปัญญารู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทีประเสริฐที่สุด **ตราประจำโรงเรียน** เป็นรูปพระสุภัทรวชิตร ซึ่งประดิษฐานอยู่บนยอดเขากระโดงอยู่ในวงกลมมีแสงรัศมีเปล่งรัศมีออก ๑๕ แสง หมายถึง อิทธิบาท ๔ องค์แห่งพุทธ ๕ และการวตา ๖ รวมกันเป็น ๑๕ แสง ซึ่งเป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการฝึกคนให้เป็นผู้ที่ประเสริฐที่สุด สอดคล้องกับสุภาษิตประจำโรงเรียนที่ปรากฏอยู่ด้านบนว่า ทน โด เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ แปลว่า บุคคลที่ได้รับการฝึกฝนแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด ส่วนด้านล่างเป็นชื่อโรงเรียน **ประเภทของโรงเรียน** เป็นโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา (การกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา) ตามรูปแบบโรงเรียนในระบบ ซึ่งจัดขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ **สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑

กระทรวงศึกษาธิการ สุภาษิตประจำโรงเรียน มีพุทธสุภาษิตประจำโรงเรียนว่า ทน โด เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ แปลว่า บุคคลที่ได้รับการฝึกฝนแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด **ต้นไม้ประจำโรงเรียน** มีต้นไม้ประจำ

โรงเรียน คือ ต้นโพธิ์ เป็นต้นไม้สำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธองค์ประทับนั่งได้ร่มเงาบำเพ็ญเพียรจนได้บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ คือ การตรัสรู้หรือริสัจ ๔ ประชาโรงเรียน คือ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักพระพุทธศาสนา พัฒนาบุคคลให้มีความสมดุลด้านกายภาพ สังคม จิตใจ และปัญญา วิสัยทัศน์ของ โรงเรียน คือ ๑) สร้างคนเก่ง คนดี ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ๒) บริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ๓) บริการสังคมอย่างมีความสุข ๔) บริการวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ พันธกิจของโรงเรียน มีอยู่ว่า จัดการศึกษา บริการวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศาสนา รักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น **หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน** โรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ของกระทรวงศึกษาธิการ **ชั้นเรียนที่เปิดสอน** เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา ๒๕๕๒ เป็นต้นไป โดยในปี ๒๕๕๒ รับสมัครเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และเปิดดำเนินการต่อเนื่องในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป

นโยบายของโรงเรียน ๑) ส่งเสริมนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา ๒) ปลุกฝังนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๓) ปลุกฝังนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี มีความเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๔) ปลุกฝังนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย อนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน ๕) ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการและการปฏิบัติการ สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ๖) ส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักนวัตกรรม ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ๗) ปลุกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนเลื่อมใส ศรัทธาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา **เป้าหมายของโรงเรียน** ๑) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนให้เป็นคนดีของชุมชน สังคมประเทศชาติ ๒) ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในรูปแบบของโรงเรียนการกุศล ให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทย ๓) สนองงานคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ (วิถีพุทธ) และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๔) จัดการศึกษาในรูปแบบการกุศลตามนโยบายของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ๕) พัฒนาผู้เรียนได้เรียนรู้ เก่ง ดี มีสุข คู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ **กลยุทธ์หลักของโรงเรียน** ๑) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม สร้างจิตสำนึกในความเป็นชาติไทย และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่ นักเรียน สามารถอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข ๒) เพิ่มอัตราการเข้าเรียนในทุกระดับ ทั้งเด็กทั่วไป เด็กพิการ ผู้ด้อยโอกาส ลดอัตราการออกกลางคัน และพัฒนารูปแบบการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาในรูปแบบการกุศล ๓) พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด ๔) มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่เน้นการสร้างองค์ความรู้และคุณลักษณะ ๓ ดี แก่ผู้เรียน ๕) สร้างเสริมศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้เป็นมืออาชีพสามารถนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และมีทักษะการปฏิบัติงาน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ๖) ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานการศึกษาชาติ พัฒนาผู้เรียน สมรรถนะครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มตามศักยภาพ ๗) เร่งรัดพัฒนาความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อจัดการเรียนรู้ และบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษา ๘) สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อรองรับการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ๙) จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงานให้เป็นแบบอย่างที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไว้ดังนี้ แนวคิดหลักการ คือ กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนควบคู่กับการพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม โดยส่งเสริมการดำเนินงาน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และรับทุกโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ผลที่เกิดขึ้นมีสถานศึกษาจากทุกสังกัดจำนวนมากให้ความสนใจและสมัครเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศเป็นจุดรับสมัคร ประสานงานและส่งเสริมการพัฒนา สำหรับกระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมพัฒนาด้านวิชาการเป็นหลัก และได้จัดทำเอกสาร “แนวทางดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ” และเอกสารแนวคิดหลักการต่าง ๆ ในลักษณะเป็นหลักการกลางกว้าง ๆ และมีตัวอย่างบางส่วนให้โรงเรียนเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตามความเหมาะสมเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในเชิงเป้าหมายภาพรวมมีความชัดเจน และสามารถเป็นเครื่องมือแก่สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการนิเทศติดตาม ตลอดจนการทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำ “ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ” ขึ้น โดยวิเคราะห์กำหนดจากเอกสาร “แนวทางดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ” เป็นหลัก และได้รับการตรวจพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายคณะ ซึ่งคาดหวังว่า “ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ” จะช่วยให้การดำเนินงานและการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในทุกระดับ เป็นไปตามหลักการที่เหมาะสมและเป็นไปในแนวทางหลักเดียวกัน ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธประกอบด้วย ๔ ด้าน

^๑โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง, “คู่มือนักเรียน”, (บุรีรัมย์: โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง ๒๕๕๓). (อัคราณา)

ใหญ่ คือ ด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และด้านผลกระทบ (Impact) ^๖ หากโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้นำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการก็จะทำให้สามารถบูรณาการไตรสิกขาในการจัดการศึกษาได้อย่างบูรณาการได้ครบในทุกด้าน

๑.๖.๒ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรีชา กันธิยะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาสภาพโรงเรียนที่มีพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม และพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม มีขั้นตอนศึกษาวิจัย ๕ ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการบริหารโรงเรียนฯ ประกอบด้วยปรัชญา วิสัยทัศน์ และเป้าหมาย เป็นไปในทิศทางที่เน้นคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาจิตใจ ปลุกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน มีข้อเสนอในด้านต่างๆ ว่า ควรจัดบุคลากรอย่างเหมาะสม ควรวางแผนร่วมกันทั้งผู้สนับสนุนและผู้รับผิดชอบ ควรจัดการศึกษาหลักธรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ ต้องการพระนิเทศโดยตรง ควรอบรมด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอน ให้แก่พระสอนศีลธรรม งบประมาณการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ควรจัดอบรมจริยธรรมคุณธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน และสภาพอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสม ๒) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ประกอบด้วยรูปแบบหลักของการบริหารและรูปแบบย่อยอีก ๑๒ รูปแบบ คือ รูปแบบหลักการบริหารโรงเรียน รูปแบบการบริหารงานวิชาการ รูปแบบหลักการบริหาร รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดหลักสูตรฯรูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนฯรูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยี รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลประเมินผล รูปแบบการบริหารบุคคลของโรงเรียน รูปแบบการบริหารงานการเงินของโรงเรียน รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านงานความสัมพันธ์โรงเรียน รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียน ^๖

^๖กระทรวงศึกษาธิการ, “ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ”, ใน โรงเรียนวิถีพุทธ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕-๕๗.

^๖ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑).

อุริสา ปราบริปู ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ” ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน หรือบุคคลทุกกลุ่มโดยรวม มีความเห็นว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ บุคคล ธุรการและการเงิน อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กิจการนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

อน

จำริญ ปะการะโพธิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีปัญหาด้านการบริหารทั่วไปเกี่ยวกับการจัดองค์กรในโรงเรียน ไม่ชัดเจน การบริหารการเงินยุ่งยากซับซ้อน บุคลากรไม่เข้าใจระเบียบปฏิบัติ การสื่อสารต่าง ๆ ไม่สะดวกและทันสมัย งบประมาณมีน้อย บุคลากรขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ด้านงานวิชาการ ไม่มีการวางแผนงานวิชาการที่เป็นระบบและชัดเจนไว้ล่วงหน้า ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงช่วยงาน ส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการ ด้านงานธุรการ ขอบข่ายการวางแผนงานธุรการไม่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรหลักรับผิดชอบงานธุรการโดยเฉพาะ การปฏิบัติงานไม่เป็นระบบ ด้านงานปกครอง นักเรียนไม่มีแผนงานปกครองนักเรียนที่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรที่ต้องรับผิดชอบงานนี้โดยเฉพาะ ด้านงานบริการ มีขอบข่ายที่กำหนดไว้ตามแผนมากเกินไปไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทั้งหมด การบริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ไม่เพียงพอ ด้านงานโรงเรียนที่จะช่วยบริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้ทั่วถึง ด้านงานอาคารสถานที่ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดของโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ตลอดจนห้องพิเศษต่าง ๆ ไม่เพียงพอ บริเวณคับแคบ งบประมาณสำหรับงานด้านนี้มีจำกัด

สมบูรณ์ วิลา ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดนครพนม ” ผลการศึกษาพบว่า ๑) บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนเห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มี

^{อน}อุริสา ปราบริปู, “ปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน”, *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕).

^{อน}พระมหาจำริญ ปะการะโพธิ์, “การดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, *รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓).

ปัญหาอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านกิจการนักเรียน และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ๓ ด้าน คือ ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ๒) บุคลากรในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน ๕ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่แตกต่างกัน แต่บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านบุคลากรมากกว่าในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๐๐}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกาฯ ได้รายงานการประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา) สังกัดกรมการศาสนา ผลการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนมีปัญหาหลายประการที่สมควรได้รับการแก้ไข คือ ๑) มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เกินเป้าหมายของโครงการร้อยละ ๑๕.๕๐ โดยโรงเรียนทั้งหมดกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ร้อยละ ๒๔.๑๐ ๒) จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปี ๒๕๓๕ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๐.๓๕ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๓๔ และนักเรียนร้อยละ ๕.๔๗ ลาออกกลางคันระหว่างเรียน เนื่องจากสาเหตุ ลาสิกขา ย้ายไปเรียนที่อื่น ผลการเรียนไม่ดี อายุมาก และสุขภาพไม่ดีตามลำดับ ๓) นักเรียนทั้งหมดมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ผู้ปกครองของนักเรียนร้อยละ ๘๖.๕๒ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ ๗.๕๘ ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ ๓.๗๒ ประกอบอาชีพค้าขาย และร้อยละ ๑.๗๕ รับราชการ ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียนมี ๒ ประการคือ ปัจจัยด้านตัวนักเรียนและโรงเรียน สำหรับด้านตัวนักเรียนนั้น นักเรียนร้อยละ ๓๒.๘๒ ยังขาดแคลนหนังสือเรียน หนังสือเรียนที่ขาดแคลนมากได้แก่วิชาสังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ บาลีไวยากรณ์ และคณิตศาสตร์ รวมทั้งไม่มีเงินทุนเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับปัจจัยด้านโรงเรียนได้แก่ โรงเรียนขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน บุคลากรการเรียนการสอน บุคลากรครู อาจารย์รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน ห้องสมุด และด้วยสาเหตุดังกล่าวทำให้นักเรียนร้อยละ ๕๑.๑๓ เรียนไม่เข้าใจวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ บาลีไวยากรณ์ และวิทยาศาสตร์ ครูมีทั้งครูประจำและครูชั่วคราว ที่ทำงานแบบอาสาสมัคร ซึ่งครูเหล่านี้ส่วนใหญ่มีวุฒิทางโลกประกอบกัน ข้อเสนอแนะคือ การเรียน

^{๐๐} พระสมบุรณ์ วิลา, “ปัญหาการปฏิบัติงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม”, รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔).

หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นับว่าเป็นการช่วยเหลือให้
คนยากจนมีโอกาสได้เรียนต่อ และควรปรับปรุงคุณภาพการดำเนินการให้ดีขึ้น^{๐๐}

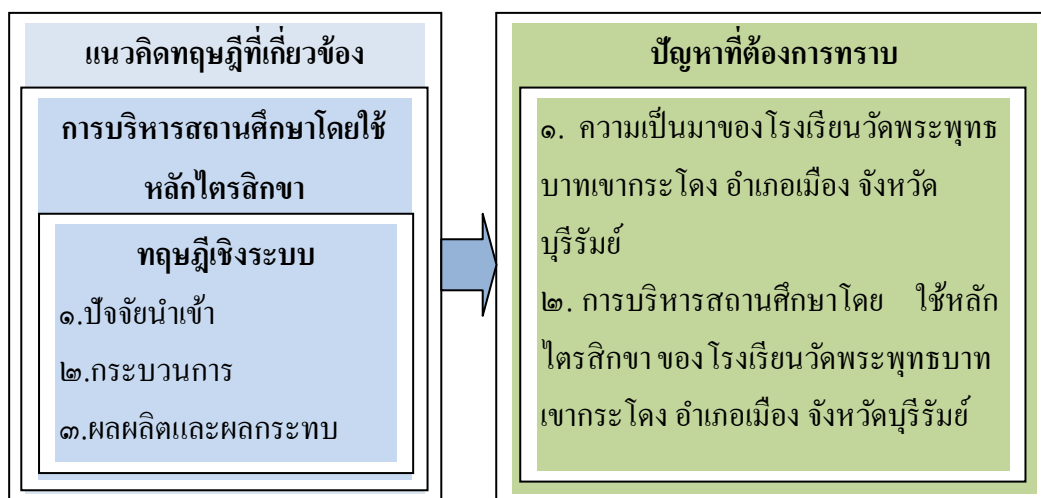
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำชุดโครงการวิจัยและ
ส่งเสริมวัดเพื่อการพัฒนาการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรม วัดสระเรียง อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช ได้รับการคัดเลือกและยกย่องด้าน การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษาดีเด่น สรุป คือ วัดสระเรียง ได้ดำเนินการจัดการศึกษาทั้ง ๒ รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ
การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และเป็นวัดหนึ่งที่มีความโดดเด่นด้านการจัด
การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้โอกาสแก่เด็ก
และเยาวชนที่มีความพยายามศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง แต่มีความขาดแคลนทั้งโอกาสทาง
การศึกษาและทุนทรัพย์ได้มีโอกาสศึกษาระดับที่สูงขึ้นตามความสามารถและความสนใจ พระสิริ
คณาภรณ์ (สังคม โฆสโก) ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียง
เป็นนักบริหารจัดการที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส
ทั้งหลายให้เป็นผู้มีโอกาสได้เรียนหนังสือ แม้จะเป็นผู้ที่มีปัญหาด้วยอุปนิสัยแห่งคนไม่ดีมาก่อน ก็
พร้อมที่จะรับมาเพื่อขัดเกลาให้เป็นคนดีให้ได้ โดยที่ทางพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ
ทางโรงเรียนจะจัดการให้ทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มบรรพชาเป็นสามเณร จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาตาม
ความตั้งใจและความสามารถของแต่ละคน การบริหารจัดการจะเป็นโครงการที่สามารถสื่อสาร
ให้คณะทำงานเข้าใจแผนการปฏิบัติงาน และมีผู้รับผิดชอบดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้งานดำเนินไป
ตามเป้าหมาย องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของวัดสระเรียงโดดเด่น คือ การให้
โอกาสแก่เด็กด้อยโอกาส การให้บริการแบบให้เปล่า การปกครองแบบพ่อปกครองลูก และส่งเสริม
คนเก่งเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการแบบครบวงจร และทุกวงจรมีการจัดโครงการรองรับเพื่อ
แก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้^{๐๐}

ประโยชน์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนำ
แนวคิดทฤษฎีที่ได้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดเพื่อทำการวิจัย ได้ดังนี้

^{๐๐}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, รายงานการประเมินผล
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา,
สังกัดกรมการศาสนา, ๒๕๓๗, หน้า ๓๖-๓๘.

^{๐๐}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, วัดสระเรียง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การ
จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดีเด่น(กรุงเทพมหานคร:พิมพ์ดีดการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า
๓๕-๓๖.

แผนภูมิที่ ๑.๑ แสดงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบปัญหาการวิจัย

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขา ของ โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๗.๑ ความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตราสารของโรงเรียน เอกสารรายงานการประชุมของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง ตลอดจนเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๗.๒ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตราสารของโรงเรียน เอกสารรายงานการประชุมของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง ตลอดจนเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียน และใช้แบบบันทึกการสังเกตเพื่อสังเกตและบันทึกข้อมูลการดำเนินงานของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนวิถิพุทธประกอบด้วย ๓ ด้านใหญ่ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact)

๑.๗.๓ เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสังเกต ใช้สังเกตและบันทึกข้อมูลการดำเนินงานของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนวิถิพุทธประกอบด้วย ๓ ด้านใหญ่ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact) แบบบันทึกการสังเกตนี้ผู้วิจัยได้นำมาจาก

กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ๒๕๔๗ และนำมาปรับปรุง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในเรื่องนี้ เหตุผลเพราะว่า โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดงได้นำหลักของไตรสิกขามาใช้ในการบริหารการศึกษาซึ่ง สอดคล้องกับรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเครื่องมือนี้มาใช้

๑.๗ .๔ การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑) ความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อมูลส่วนนี้ได้มาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องใช้วิธีวิเคราะห์แบบบรรยาย (Descriptive Analysis)

๒) การบริหารสถานศึกษาโดย ใช้หลักไตรสิกขา ของ โรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อมูลส่วนนี้ได้มาจากแบบบันทึกการสังเกต ใช้วิธีวิเคราะห์แบบบรรยาย (Descriptive Analysis)

๕) เขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้เขียนรายงานการวิจัยตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{๐๐}

ตารางที่ ๑.๒ แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ การวิจัย	กลุ่มประชากร/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เขียนรายงาน การวิจัย
เพื่อศึกษาความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์	เอกสารตราสารของโรงเรียนเอกสารรายงานการประชุม และเอกสารอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์	ใช้แบบบันทึกการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารดังนี้ คือ เอกสารตราสารของโรงเรียนเอกสารรายงานการประชุมและเอกสารอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนวัดพระพุทธรบาทเขากระโดง	วิเคราะห์แบบบรรยาย (Descriptive Analysis)	บทที่ ๑ บทที่ ๒ บทที่ ๓ บทที่ ๔

^{๐๐}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: หอไตรการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔-๑๕.

วัตถุประสงค์ การวิจัย	กลุ่มประชากร/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เขียนรายงาน การวิจัย
เพื่อศึกษา การ บริหาร สถานศึกษา โดย ใช้หลัก ไตรสิกขา ของ โรงเรียนวัด พระพุทธบาท เขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์	๑.เอกสารตราสารของ โรงเรียนเอกสารรายงาน การประชุม และเอกสาร อื่นที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานของ โรงเรียน วัดพระพุทธบาทเขา กระโดง ๒. ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการบริหาร สถานศึกษา ครู บุคลากร ทางการศึกษา และ นักเรียนของ โรงเรียนวัด พระพุทธบาทเขากระโดง	๑.ใช้บัตรบันทึกการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารดังนี้ คือ เอกสารตรา สารของโรงเรียน เอกสารรายงานการประชุม และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานของ โรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขา กระโดง ๒.เก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วน ร่วมในการดำเนินงานของ โรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขา กระโดง ทุกขั้นตอน	วิเคราะห์ แบบบรรยาย (Descriptive Analysis)	บทที่ ๑ บทที่ ๒ บทที่ ๓ บทที่ ๔

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘ .๑ ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบความเป็นมาของ โรงเรียนวัดพระพุทธบาท
เขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๘ .๒ ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบการบริหารสถานศึกษาโดย ใช้หลักไตรสิกขาของ
โรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์